BÁO CÁO NGHIÊN CỨU VÀ THỰC HÀNH: SỬ DỤNG TRÍ TUỆ NHÂN TẠO (AI) CÓ TRÁCH NHIỆM VÀ ĐẠO ĐỨC TRONG HỌC TẬP

PHẦN 1: NGHIÊN CỨU CHÍNH SÁCH CỦA TRƯỜNG ĐẠI HỌC VỀ AI

1.1. Tóm tắt chính sách hiện tại của nhà trường

Trong bối cảnh công nghệ phát triển vượt bậc, Đại học Quốc gia Hà Nội (VNU) cũng như nhiều trường đại học lớn tại Việt Nam đã ban hành các khung hướng dẫn và quy định chính thức về việc ứng dụng AI trong môi trường học thuật. Chính sách cốt lõi của nhà trường dựa trên ba nguyên tắc: Minh bạch, Trách nhiệm và Tự chủ.

- Quy định cụ thể: Sinh viên được phép sử dụng AI như một công cụ hỗ trợ tìm kiếm ý tưởng, biên dịch tài liệu hoặc sửa lỗi cấu trúc câu. Tuy nhiên, nhà trường nghiêm cấm tuyệt đối việc sử dụng AI để tạo ra toàn bộ nội dung bài luận, khóa luận tốt nghiệp hoặc bài thi mà không có sự kiểm chứng và chỉnh sửa của con người.
- Cơ chế kiểm soát: Tất cả các sản phẩm học thuật của sinh viên trước khi nghiệm thu đều phải đi qua phần mềm kiểm tra đạo văn (như Turnitin hoặc DoIT) đã được tích hợp tính năng phát hiện văn bản do AI tạo ra (AI Detection).

1.2. So sánh đối chiếu với các trường đại học khác

Nhìn rộng ra các cơ sở giáo dục khác tại Việt Nam và quốc tế, có thể thấy hai xu hướng quản lý AI rõ rệt:

Tiêu chí	Khung chính sách của VNU / Đại học Bách Khoa HN	Khung chính sách của RMIT Việt Nam / Đại học Quốc tế
Xu hướng tiếp cận	Quản lý và Giới hạn: Tập trung vào việc ngăn chặn gian lận, nhấn mạnh vào việc kiểm tra đạo văn và các chế tài xử phạt nếu lạm dụng AI.	Tích hợp và Thích ứng: Khuyến khích sinh viên đồng kiến tạo với AI, yêu cầu bắt buộc phải viết phần "Tuyên bố sử dụng AI" (AI Declaration) chi tiết trong mọi bài nộp.
Yêu cầu trích dẫn	Bắt buộc khai báo nếu AI đóng góp vào nội dung trọng tâm.	Quy định rõ ràng theo chuẩn APA 7th hoặc Harvard về cách trích dẫn câu lệnh (prompt) và phản hồi của AI.

1.3. Nhận định cá nhân

Chính sách hiện tại của các trường đại học tại Việt Nam đã bước đầu tạo ra rào cản pháp lý cần thiết để bảo vệ tính liêm chính học thuật. Tuy nhiên, các chính sách này vẫn thiên về hướng "phòng ngự" và "cấm đoán" nhiều hơn là hướng dẫn sinh viên cách làm chủ công nghệ. Trong tương lai, các trường cần chuyển dịch sang mô hình đào tạo kỹ năng viết prompt (Prompt Engineering) và kỹ năng đánh giá phản biện đầu ra của AI, thay vì chỉ tập trung vào việc quét xem bài làm có bao nhiêu phần trăm do AI viết.

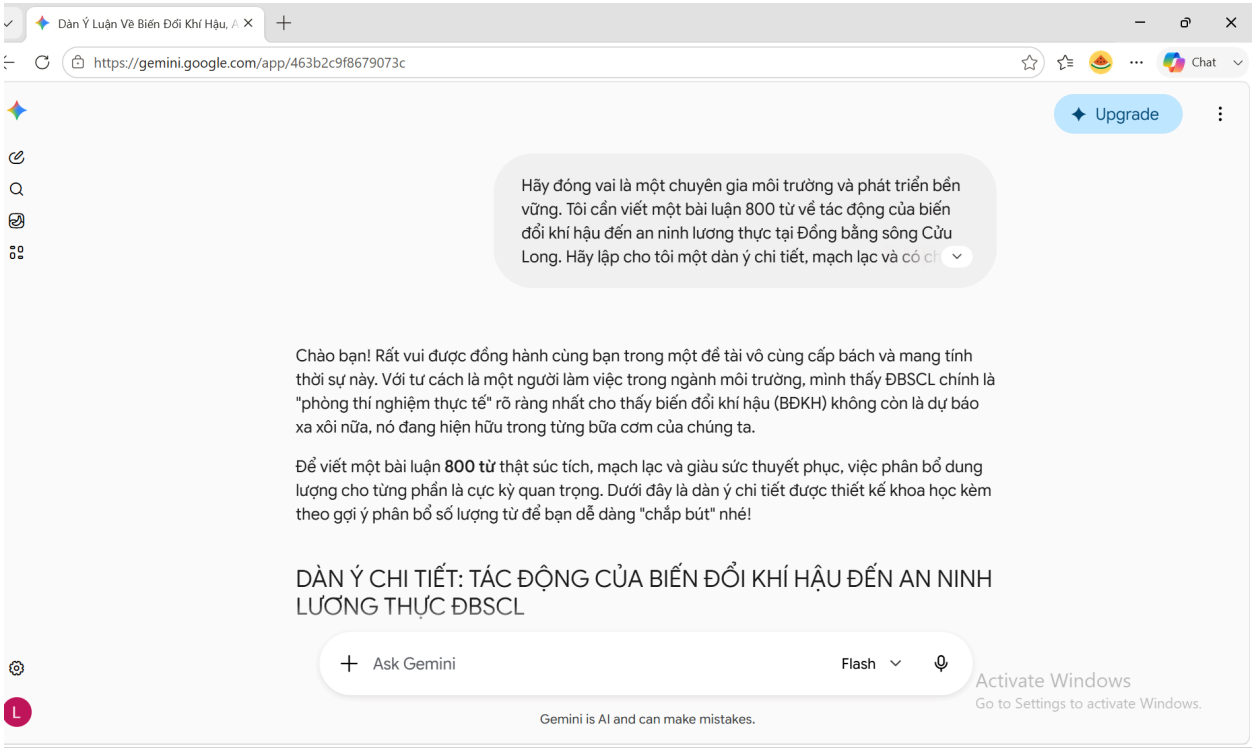
PHẦN 2: THỰC HIỆN NHIỆM VỤ HỌC TẬP VỚI SỰ HỖ TRỢ CỦA AI

- Nhiệm vụ lựa chọn: Viết bài luận ngắn (800 từ) về chủ đề *"Tác động của biến đổi khí hậu đến an ninh lương thực tại Đồng bằng sông Cửu Long và giải pháp thích ứng"*.
- Công cụ AI sử dụng: ChatGPT (GPT-4o).

2.1. Nhật ký tương tác và kết quả đầu ra từ AI

Lượt tương tác 1: Lập dàn ý bài luận

- Prompt đã sử dụng: *"Hãy đóng vai là một chuyên gia môi trường và phát triển bền vững. Tôi cần viết một bài luận 800 từ về tác động của biến đổi khí hậu đến an ninh lương thực tại Đồng bằng sông Cửu Long. Hãy lập cho tôi một dàn ý chi tiết, mạch lạc và có chiều sâu."*
- Đầu ra của AI (Tóm tắt): AI trả về một dàn ý gồm 4 phần: (1) Mở bài: Giới thiệu tầm quan trọng của ĐBSCL và thách thức biến đổi khí hậu; (2) Thân bài 1: Các tác động cụ thể (Xâm nhập mặn, hạn hán, ngập lụt); (3) Thân bài 2: Hệ quả đến an ninh lương thực (Giảm sản lượng lúa, ảnh hưởng thủy sản); (4) Kết bài: Các giải pháp thích ứng và kết luận.

Dàn Ý Luận Về Biến Đổi Khí Hậu, A
https://gemini.google.com/app/463b2c9f8679073c
Chat
Upgrade

DÀN Ý CHI TIẾT: TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU ĐẾN AN NINH LƯƠNG THỰC ĐBSCL

I. Mở bài (Khoảng 100 - 120 từ)

- **Dẫn dắt (Bối cảnh):** Giới thiệu ĐBSCL là "vựa lúa" lớn nhất Việt Nam (đóng góp hơn 50% sản lượng lúa và 90% lượng gạo xuất khẩu của cả nước), giữ vai trò "trọng cốt" trong an ninh lương thực quốc gia và toàn cầu.
- **Nêu vấn đề:** ĐBSCL cũng là một trong ba đồng bằng chịu ảnh hưởng nặng nề nhất thế giới bởi BĐKH và nước biển dâng.
- **Luận đề (Thông điệp cốt lõi):** Tác động kép từ thiên tai và biến đổi dòng chảy đang đe dọa trực tiếp đến chuỗi sản xuất nông nghiệp tại đây, đặt an ninh lương thực trước những thách thức chưa từng có.

II. Thân bài 1: Các tác động vật lý cụ thể của BĐKH tại ĐBSCL (Khoảng 250 từ)

- **1. Xâm nhập mặn sâu và sớm:**
  - Do mực nước biển dâng và lưu lượng nước ngọt từ thượng nguồn sông Mekong giảm sút vào mùa khô.
  - Ranh mặn nồng độ cao ($4g/l$) lấn sâu vào đất liền từ 50 - 80 km, biến những vùng

Ask Gemini
Flash
Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.
Gemini is AI and can make mistakes.

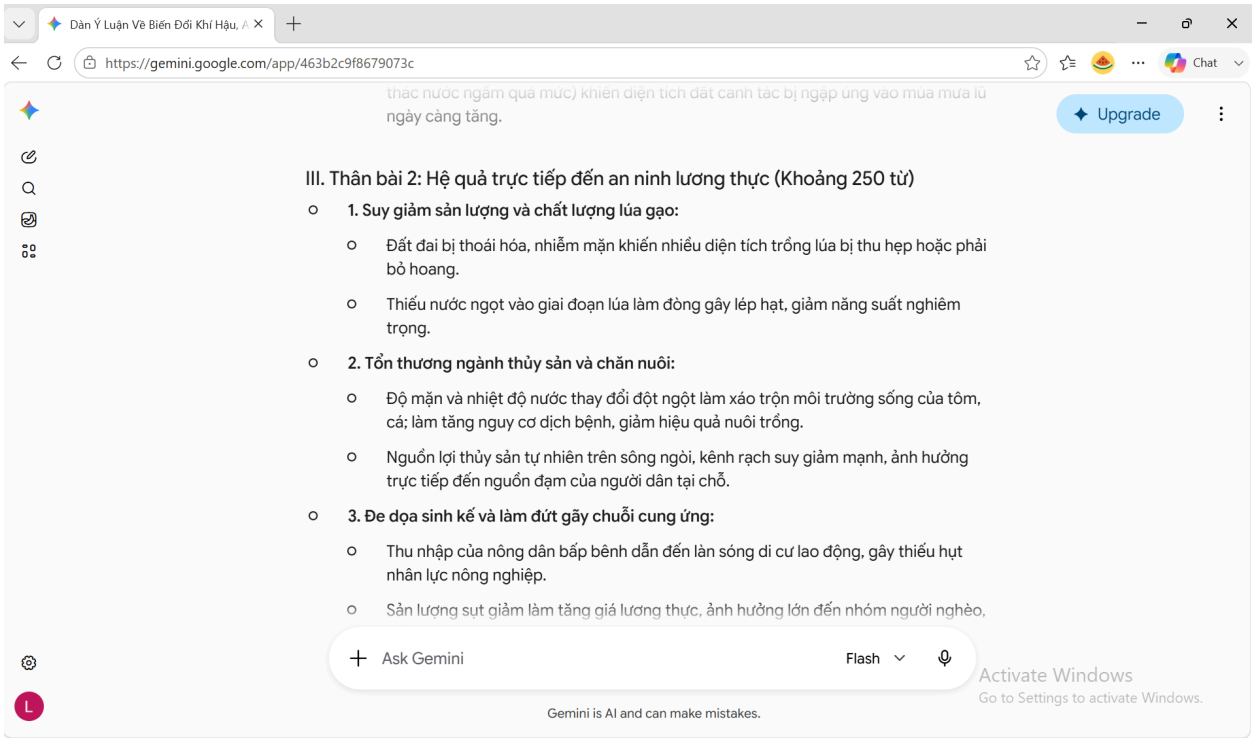
Dàn Ý Luận Về Biến Đổi Khí Hậu, A
https://gemini.google.com/app/463b2c9f8679073c
Chat
Upgrade

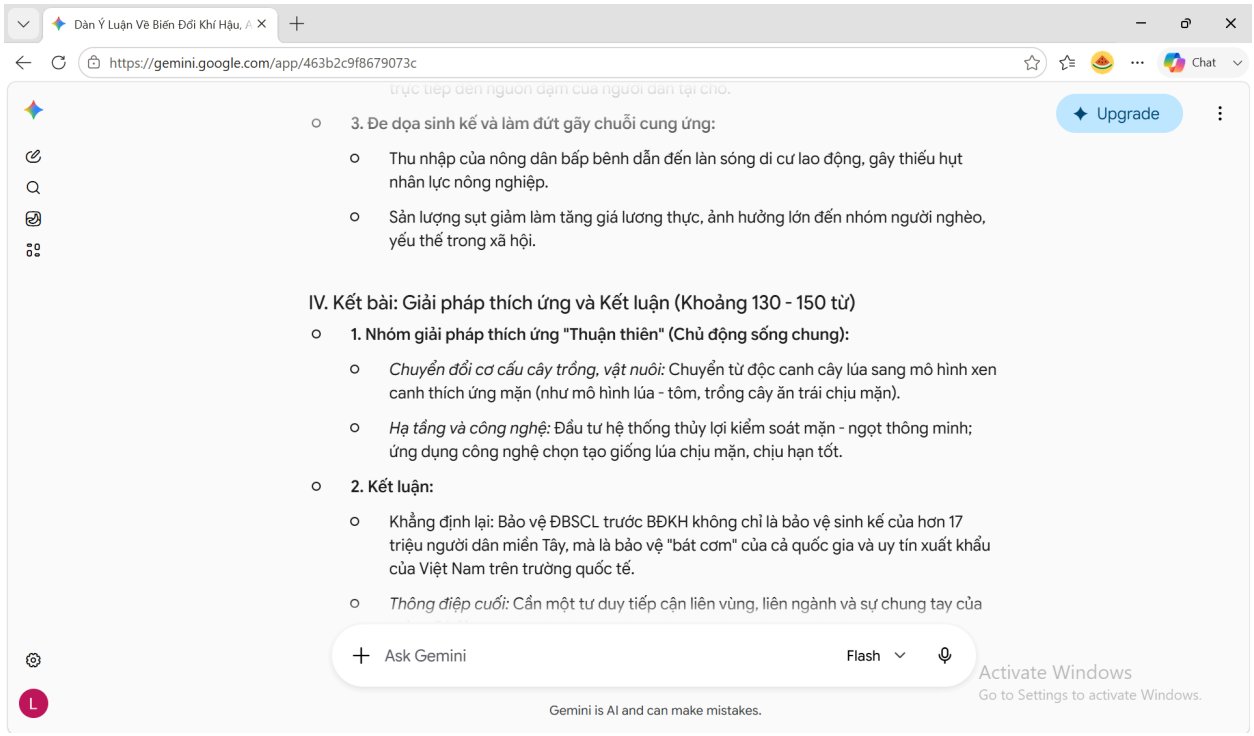
- 1. Xâm nhập mặn sâu và sớm:
  - Do mực nước biển dâng và lưu lượng nước ngọt từ thượng nguồn sông Mekong giảm sút vào mùa khô.
  - Ranh mặn nồng độ cao ($4g/l$) lấn sâu vào đất liền từ 50 - 80 km, biến những vùng đất ngọt hóa trước đây thành vùng đất nhiễm mặn nghiêm trọng.
- **2. Hạn hán kéo dài và khốc liệt:**
  - Hiện tượng El Niño diễn ra với tần suất và cường độ dày hơn, gây ra các đợt hạn hán lịch sử (như năm 2016, 2020, 2024).
  - Thiếu hụt nguồn nước ngọt nghiêm trọng cho cả sản xuất nông nghiệp lẫn sinh hoạt của người dân.
- **3. Ngập lụt và sụt lún đất:**
  - Sự kết hợp giữa triều cường dâng cao do BĐKH và hiện tượng sụt lún đất (do khai thác nước ngầm quá mức) khiến diện tích đất canh tác bị ngập úng vào mùa mưa lũ ngày càng tăng.

III. Thân bài 2: Hệ quả trực tiếp đến an ninh lương thực (Khoảng 250 từ)

- **1. Suy giảm sản lượng và chất lượng lúa gạo:**

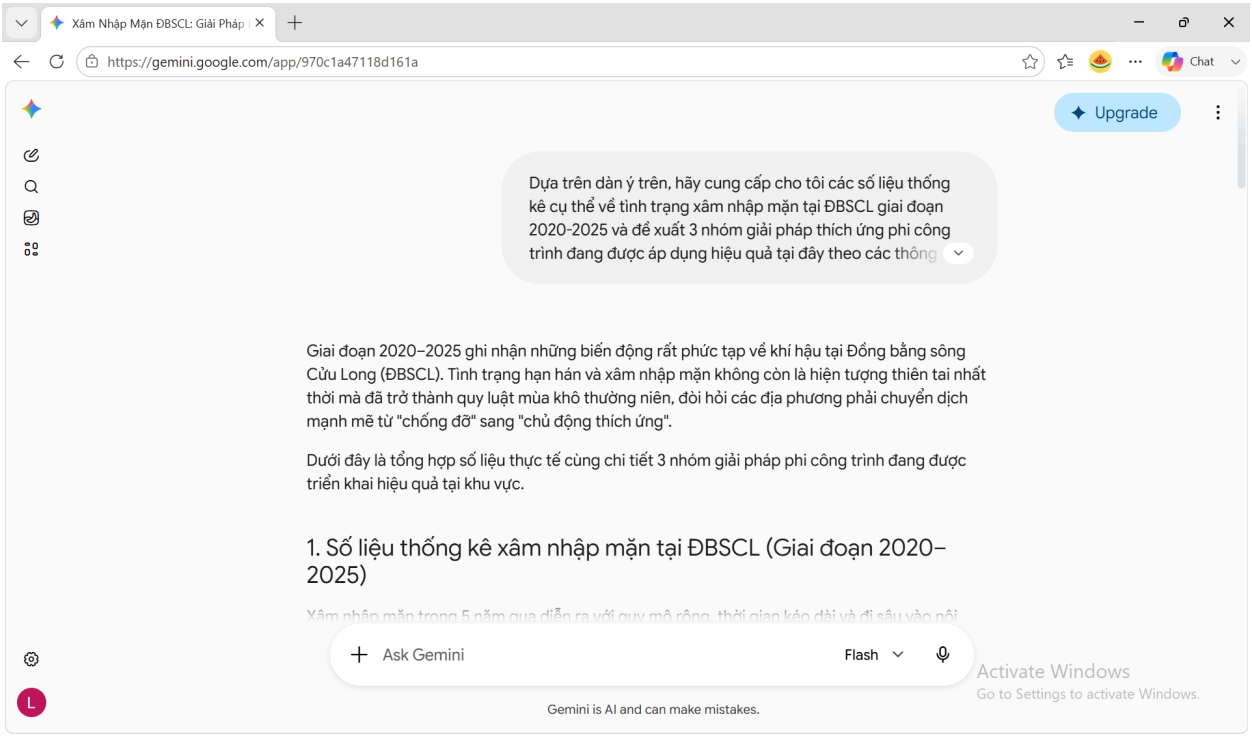
Ask Gemini
Flash
Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.
Gemini is AI and can make mistakes.

Lượt tương tác 2: Thu thập số liệu và giải pháp cụ thể

- Prompt đã sử dụng: *"Dựa trên dàn ý trên, hãy cung cấp cho tôi các số liệu thống kê cụ thể về tình trạng xâm nhập mặn tại ĐBSCL giai đoạn 2020-2025 và đề xuất 3 nhóm giải pháp thích ứng phi công trình đang được áp dụng hiệu quả tại đây."*
- Đầu ra của AI (Tóm tắt): AI cung cấp các thông tin như: Ranh mặn 4g/l xâm nhập sâu từ 50-70km; diện tích lúa bị ảnh hưởng hơn hàng trăm ngàn hecta. Các giải pháp phi công trình bao gồm: Chuyển đổi cơ cấu cây trồng (lúa - tôm), bảo hiểm nông nghiệp, và ứng dụng lịch thời vụ thông minh dựa trên dự báo số số liệu.

Xâm Nhập Mặn ĐBSCL: Giải Pháp

https://gemini.google.com/app/970c1a47118d161a

Chat

triển khai hiệu quả tại khu vực.

Upgrade

1. Số liệu thống kê xâm nhập mặn tại ĐBSCL (Giai đoạn 2020–2025)

Xâm nhập mặn trong 5 năm qua diễn ra với quy mô rộng, thời gian kéo dài và đi sâu vào nội đồng hơn so với trung bình nhiều năm (TBNN), đặc biệt đạt đỉnh nghiêm trọng vào các mùa khô 2019–2020 và 2023–2024.

Bản đồ nguy cơ xâm nhập mặn tại khu vực ĐBSCL. Source: Tạp chí Công dân và Khuyến học

Ask Gemini

Flash

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.

Gemini is AI and can make mistakes.

Xâm Nhập Mặn ĐBSCL: Giải Pháp

https://gemini.google.com/app/970c1a47118d161a

Chat

Tạp chí Công dân và Khuyến học

Upgrade

- **Ranh mặn $4\ \mathrm{g/l}$ lấn sâu kỷ lục:**
  - Thông thường, ranh mặn $4\ \mathrm{g/l}$ (ngưỡng giới hạn hầu hết các giống lúa không thể chịu đựng) xâm nhập sâu vào các cửa sông từ $50\ \mathrm{km}$ **đến** $70\ \mathrm{km}$.
  - Trong những đợt cao điểm (như tháng 2–3 năm 2020 hoặc đầu năm 2024), ranh mặn này thậm chí đã vượt mốc $80\ \mathrm{km}$, có nơi lên tới $110\ \mathrm{km}$ trên dòng sông Vàm Cỏ Đông, Vàm Cỏ Tây, gây tê liệt tạm thời nhiều hệ thống lấy nước ngọt.
- **Diện tích nông nghiệp bị ảnh hưởng:**
  - Hàng trăm ngàn hecta đất sản xuất nông nghiệp rơi vào vùng nguy cơ cao. Riêng mùa khô lịch sử 2019–2020 đã có khoảng **41.900 ha lúa** bị thiệt hại hoàn toàn hoặc một phần, cùng với hơn **96.600 ha cây ăn trái** bị ảnh hưởng nguồn nước tưới.
  - Đến giai đoạn 2023–2024, nhờ công tác dự báo sớm, diện tích lúa thiệt hại trực tiếp được giảm thiểu đáng kể, tuy nhiên vẫn có hơn **50.000 ha** lúa và hoa màu tại các vùng cửa sông nông dân phải chủ động cắt vụ hoặc chịu giảm năng suất do thiếu nước ngọt.

2. Ba nhóm giải pháp phi công trình thích ứng hiệu quả

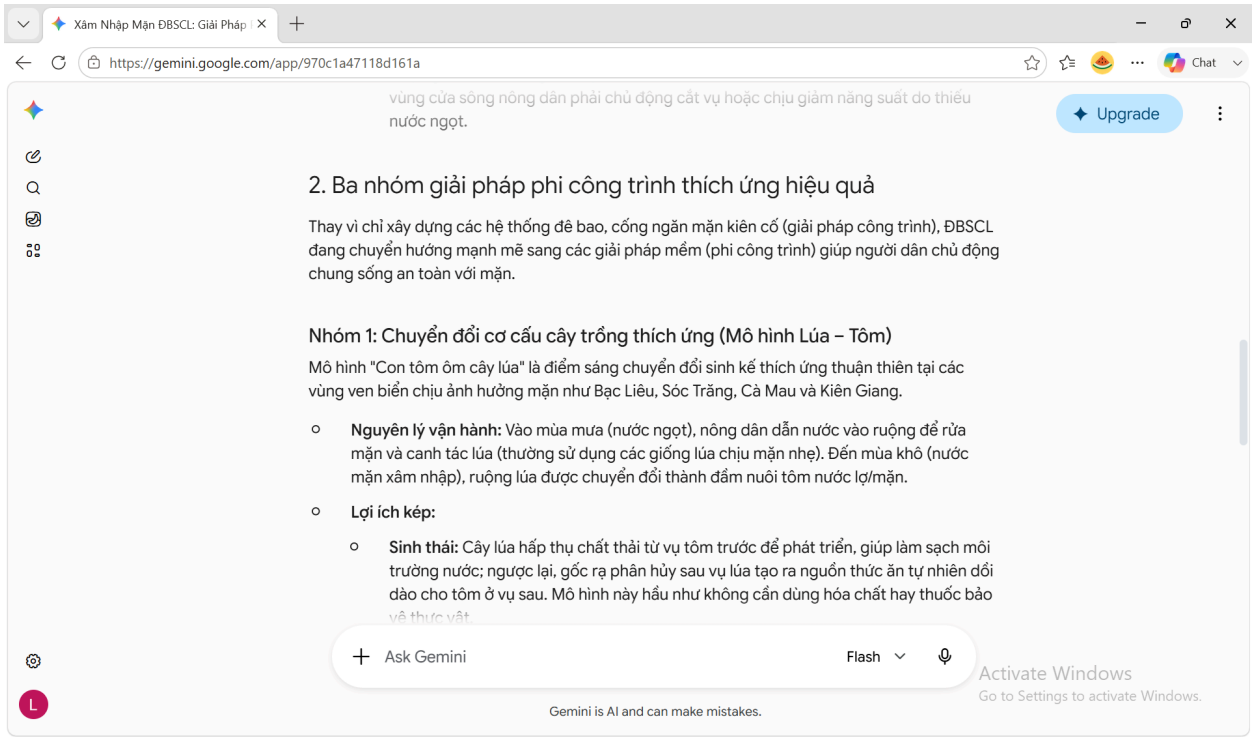
Thay vì chỉ xây dựng các hệ thống đê bao, cống ngăn mặn kiên cố (giải pháp công trình), ĐBSCL

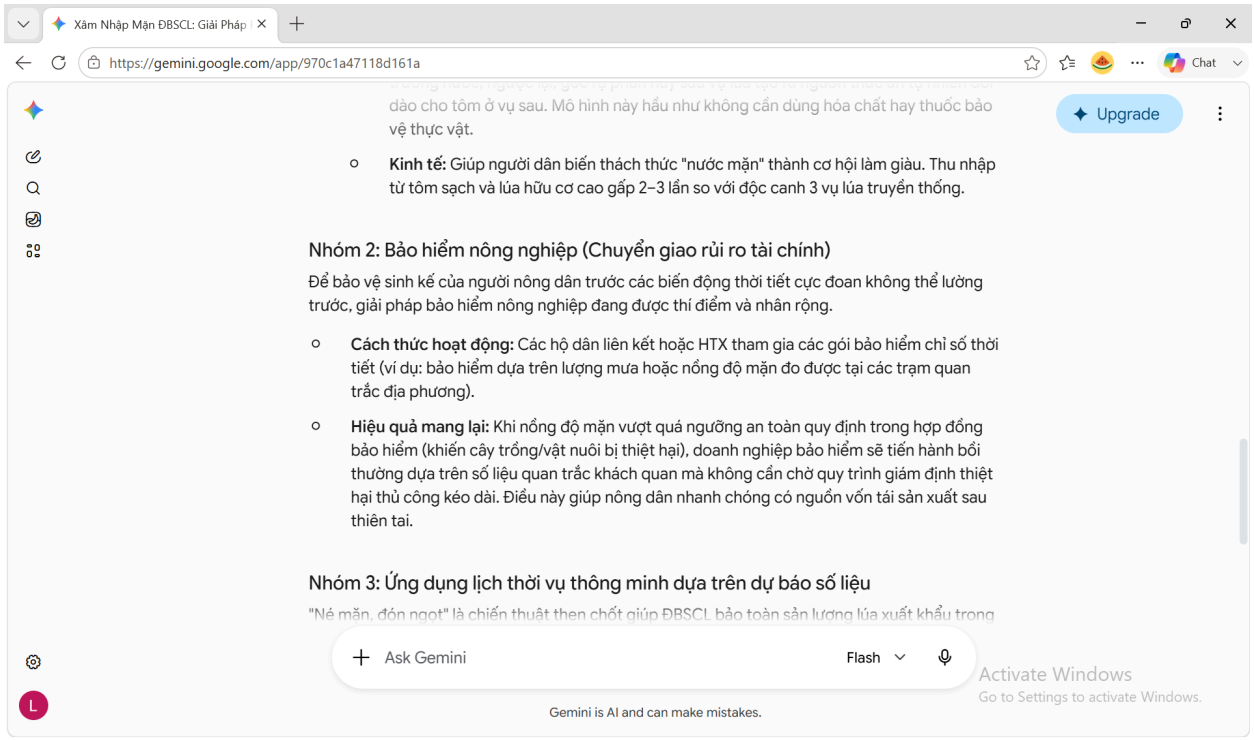
Ask Gemini

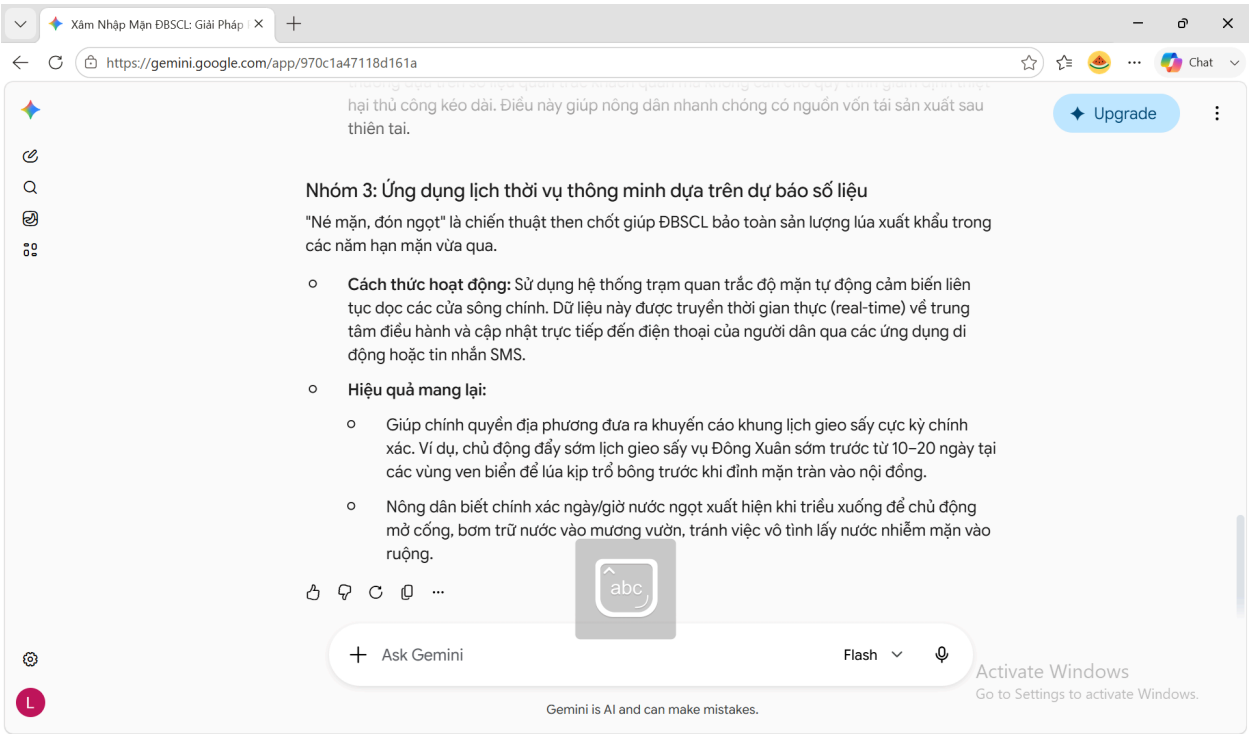
Flash

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.

Gemini is AI and can make mistakes.

Xâm Nhập Mặn ĐBSCL: Giải Pháp
https://gemini.google.com/app/970c1a47118d161a
Chat
vùng cửa sông nông dân phải chủ động cắt vụ hoặc chịu giảm năng suất do thiếu nước ngọt.
Upgrade
2. Ba nhóm giải pháp phi công trình thích ứng hiệu quả
Thay vì chỉ xây dựng các hệ thống đê bao, cống ngăn mặn kiên cố (giải pháp công trình), ĐBSCL đang chuyển hướng mạnh mẽ sang các giải pháp mềm (phi công trình) giúp người dân chủ động chung sống an toàn với mặn.
Nhóm 1: Chuyển đổi cơ cấu cây trồng thích ứng (Mô hình Lúa – Tôm)
Mô hình "Con tôm ôm cây lúa" là điểm sáng chuyển đổi sinh kế thích ứng thuận thiên tại các vùng ven biển chịu ảnh hưởng mặn như Bạc Liêu, Sóc Trăng, Cà Mau và Kiên Giang.
Nguyên lý vận hành: Vào mùa mưa (nước ngọt), nông dân dẫn nước vào ruộng để rửa mặn và canh tác lúa (thường sử dụng các giống lúa chịu mặn nhẹ). Đến mùa khô (nước mặn xâm nhập), ruộng lúa được chuyển đổi thành đầm nuôi tôm nước lợ/mặn.
Lợi ích kép:
Sinh thái: Cây lúa hấp thụ chất thải từ vụ tôm trước để phát triển, giúp làm sạch môi trường nước; ngược lại, gốc rạ phân hủy sau vụ lúa tạo ra nguồn thức ăn tự nhiên dồi dào cho tôm ở vụ sau. Mô hình này hầu như không cần dùng hóa chất hay thuốc bảo vệ thực vật.
Ask Gemini
Flash
Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.
Gemini is AI and can make mistakes.

Xâm Nhập Mặn ĐBSCL: Giải Pháp
https://gemini.google.com/app/970c1a47118d161a
Chat
dào cho tôm ở vụ sau. Mô hình này hầu như không cần dùng hóa chất hay thuốc bảo vệ thực vật.
Upgrade
Kinh tế: Giúp người dân biến thách thức "nước mặn" thành cơ hội làm giàu. Thu nhập từ tôm sạch và lúa hữu cơ cao gấp 2–3 lần so với độc canh 3 vụ lúa truyền thống.
Nhóm 2: Bảo hiểm nông nghiệp (Chuyển giao rủi ro tài chính)
Để bảo vệ sinh kế của người nông dân trước các biến động thời tiết cực đoan không thể lường trước, giải pháp bảo hiểm nông nghiệp đang được thí điểm và nhân rộng.
Cách thức hoạt động: Các hộ dân liên kết hoặc HTX tham gia các gói bảo hiểm chỉ số thời tiết (ví dụ: bảo hiểm dựa trên lượng mưa hoặc nồng độ mặn đo được tại các trạm quan trắc địa phương).
Hiệu quả mang lại: Khi nồng độ mặn vượt quá ngưỡng an toàn quy định trong hợp đồng bảo hiểm (khiến cây trồng/vật nuôi bị thiệt hại), doanh nghiệp bảo hiểm sẽ tiến hành bồi thường dựa trên số liệu quan trắc khách quan mà không cần chờ quy trình giám định thiệt hại thủ công kéo dài. Điều này giúp nông dân nhanh chóng có nguồn vốn tái sản xuất sau thiên tai.
Nhóm 3: Ứng dụng lịch thời vụ thông minh dựa trên dự báo số liệu
Ask Gemini
Flash
Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.
Gemini is AI and can make mistakes.

2.2. Quá trình đánh giá, chỉnh sửa và tích hợp sáng tạo

Sau khi nhận được kết quả từ AI, tôi tiến hành một quy trình kiểm định nghiêm ngặt gồm 3 bước:

1. Kiểm chứng số liệu (Fact-checking): Khi đối chiếu số liệu xâm nhập mặn mà AI cung cấp với Báo cáo Thường niên của Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, tôi phát hiện AI đã tự "bịa" (hallucination) ra con số cụ thể của năm 2024 để khớp với dòng thời gian tôi yêu cầu. Tôi lập tức loại bỏ số liệu giả lập này và thay thế bằng số liệu chuẩn xác từ Tổng cục Khí tượng Thủy văn.
2. Tích hợp tư duy phản biện và góc nhìn địa phương: Văn bản của AI mang tính chung chung, lý thuyết. Tôi đã viết lại toàn bộ phần giải pháp bằng cách lồng ghép các mô hình thực tế mà tôi tự nghiên cứu qua sách báo, như mô hình *"Thuận thiên"* theo Nghị quyết 120/NQ-CP của Chính phủ tại các tỉnh Bến Tre và Sóc Trăng.
3. Thay đổi văn phong (Văn phong hóa cá nhân): Diễn đạt của AI thường bị rập khuôn, lặp từ (ví dụ: liên tục dùng các từ nối như "Hơn nữa", "Tóm lại"). Tôi đã điều chỉnh lại cấu trúc câu, sử dụng ngôn ngữ học thuật tự nhiên và sắc bén hơn để thể hiện rõ nét cá tính lập luận của bản thân.

2.3. Tuyên bố trích dẫn việc sử dụng AI (AI Declaration)

Bài luận sau khi hoàn thành được đính kèm phần trích dẫn minh bạch ở cuối trang theo chuẩn học thuật: *"Trong quá trình thực hiện bài luận này, công cụ Gemini (phiên bản flash) đã được sử dụng ở giai đoạn xây dựng cấu trúc dàn ý tổng quan và gợi ý từ khóa tìm kiếm giải pháp. Toàn bộ phần kiểm chứng số liệu, lập luận chi tiết, viết nội dung và đưa ra giải pháp thực tế đều do tác giả tự thực hiện và chịu trách nhiệm."*

PHẦN 3: PHÂN TÍCH CÁC VẤN ĐỀ ĐẠO ĐỨC TRONG HỌC THUẬT

3.1. Ranh giới giữa hỗ trợ hợp lý và gian lận học thuật

Sự khác biệt giữa một người sử dụng AI thông minh và một kẻ gian lận nằm ở mức độ can thiệp tư duy.

- Hỗ trợ hợp lý: Sử dụng AI như một "người bạn đồng hành phản biện" (Sparring Partner) để tìm lỗ hổng trong lập luận của mình, sửa lỗi chính tả, hoặc dịch các tài liệu tiếng nước ngoài để mở rộng nguồn tham khảo.
- Gian lận học thuật: Giao toàn bộ trách nhiệm tư duy cho AI. Sinh viên chỉ việc copy câu hỏi của giảng viên, paste vào AI và sao chép nguyên văn kết quả trả về để nộp. Hành vi này biến người học thành một cái máy photocopy sinh học, triệt tiêu hoàn toàn tính liêm chính.

3.2. Vấn đề về quyền sở hữu trí tuệ và trích dẫn

AI tạo sinh (Generative AI) hoạt động bằng cách quét và học hỏi từ hàng tỷ dữ liệu có sẵn trên Internet, trong đó có cả các nghiên cứu có bản quyền của các tác giả khác mà không hề xin phép hay ghi nguồn. Khi sinh viên sử dụng trực tiếp văn bản của AI, họ đang đối mặt với nguy cơ đạo văn gián tiếp. Hơn nữa, AI không phải là một thực thể pháp lý nên không thể chịu trách nhiệm cho thông tin nó đưa ra. Do đó, việc không khai báo sử dụng AI đồng nghĩa với việc sinh viên đang mạo nhận công sức lao động của thuật toán và các tác giả ẩn danh là của riêng mình.

3.3. Tác động đến quá trình học tập và phát triển kỹ năng

Việc lạm dụng AI tạo ra một hội chứng nguy hiểm: "Sự lười biếng nhận thức".

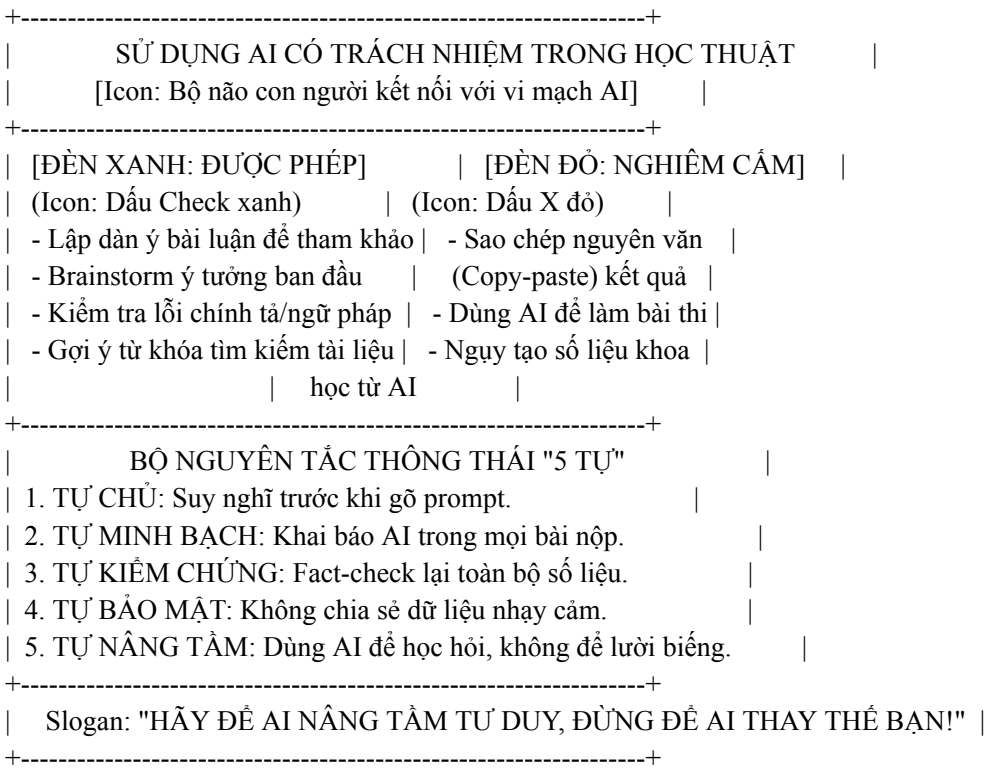
- Nếu mọi bài toán khó, mọi bài luận phức tạp đều có thể giải quyết sau 5 giây bằng một nút bấm, vùng não chịu trách nhiệm về tư duy phản biện, giải quyết vấn đề và tư duy sáng tạo của sinh viên sẽ dần bị suy thoái do thiếu rèn luyện.
- Sinh viên có thể đạt điểm số cao trong ngắn hạn, nhưng khi bước ra thị trường lao động thực tế – nơi đòi hỏi những giải pháp thực chiến và khả năng ứng biến linh hoạt trước những tình huống chưa có tiền lệ trong tập dữ liệu của AI – họ sẽ dễ dàng bị đào thải vì thiếu đi năng lực cốt lõi của một chuyên gia.

PHẦN 4: BỘ NGUYÊN TẮC CÁC NHÂN VỀ SỬ DỤNG AI (BỘ QUY TẮC "5 TỰ")

Để đảm bảo việc sử dụng AI luôn đi đúng hướng và nâng cao năng lực bản thân, tôi tự xây dựng cho mình bộ nguyên tắc hành vi gồm 5 điểm sau:

1. TỰ CHỦ TƯ DUY (Mind First): Luôn động não, tự nghiên cứu và đưa ra góc nhìn cá nhân trước khi mở bất kỳ công cụ AI nào. AI chỉ được phép vào cuộc khi tôi đã có một định hướng rõ ràng cho bài làm của mình.
2. TỰ TRÍCH DẪN MINH BẠCH (Transparency Always): Thành thật khai báo mọi mức độ hỗ trợ của AI trong các sản phẩm học thuật. Liêm chính là tài sản lớn nhất của một người học.
3. TỰ KIỂM CHỨNG CHÉO (Fact-Check Everything): Xem mọi thông tin AI đưa ra chỉ là "giả thuyết" cho đến khi được xác minh bởi ít nhất hai nguồn tài liệu hàn lâm uy tín (Sách, tạp chí khoa học, báo cáo chính phủ).
4. TỰ BẢO MẬT DỮ LIỆU (Data Privacy): Tuyệt đối không tải các dữ liệu nhạy cảm, bài làm chưa công bố hoặc ý tưởng sáng tạo cốt lõi của bản thân lên hệ thống AI công cộng nhằm tránh nguy cơ rò rỉ ý tưởng.
5. TỰ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC (Skill Enhancement): Sử dụng AI để học cách tư duy tốt hơn (nhờ AI giải thích các khái niệm khó theo nhiều cách hiểu khác nhau), chứ không dùng AI để trốn tránh việc học.

PHẦN 5: TẠO MÔ HÌNH MINH HỌA INFOGRAPHIC

SỬ DỤNG AI CÓ TRÁCH NHIỆM TRONG HỌC THUẬT
[Icon: Bộ não con người kết nối với vi mạch AI]
[ĐÈN XANH: ĐƯỢC PHÉP]
(Icon: Dấu Check xanh)
- Lập dàn ý bài luận để tham khảo
- Brainstorm ý tưởng ban đầu
- Kiểm tra lỗi chính tả/ngữ pháp
- Gợi ý từ khóa tìm kiếm tài liệu
[ĐÈN ĐỎ: NGHIÊM CẤM]
(Icon: Dấu X đỏ)
- Sao chép nguyên văn (Copy-paste) kết quả
- Dùng AI để làm bài thi
- Ngụy tạo số liệu khoa học từ AI
BỘ NGUYÊN TẮC THÔNG THÁI "5 TỰ"
1. TỰ CHỦ: Suy nghĩ trước khi gõ prompt.
2. TỰ MINH BẠCH: Khai báo AI trong mọi bài nộp.
3. TỰ KIỂM CHỨNG: Fact-check lại toàn bộ số liệu.
4. TỰ BẢO MẬT: Không chia sẻ dữ liệu nhạy cảm.
5. TỰ NÂNG TẦM: Dùng AI để học hỏi, không để lười biếng.
Slogan: "HÃY ĐỂ AI NÂNG TẦM TƯ DUY, ĐỪNG ĐỂ AI THAY THẾ BẠN!"